

2. МАКЕДОНСКИЯТЪ ВЪПРОСЪ

ГЛАВНИ ФАЗИ. — ОТНОШЕНИЕ НА ОФИЦИАЛНАТА ВЛАСТЪ. — ДЪЛА И РОМАНТИЗЪМЪ.

Отъ първитѣ още години на освобождението, България и македонскитѣ изгнаници не преставатъ да се интересуватъ отъ положението въ Македония. При всичко, че младата държава изнемогваше отъ голѣмитѣ грижи за своето организиране, отъ вътрешни борби и междуособици, България считаше, че облекчаването живота на населението въ Македония бѣше една отъ най-главнитѣ нейни задачи. Подозирана отъ външни сили, гледана съ голѣмо недовѣрие отъ своитѣ съседи, въ неустановени отношения съ Турция, България имаше смѣлостта да посочва на Европа престѣпленieto, извършено въ Берлинъ и да изброява непрестанно всичкитѣ ужаси, вършени отъ турското управление въ поробенитѣ краища. Нѣщо повече, едва що заживѣла самостоятеленъ животъ, България се реши да изпрати въ 1883 година на Великата Порта единъ силенъ протестъ срещу всички беззакония, на които е подложена Македония. И да добави сжщевременно, че България не е престанала и никога не ще престане да следи най-внимателно и най-отблиско положението на роба.

Заедно съ официалнитѣ грижи, у насъ започва организирането и на голѣмитѣ публични събрания, въ които се изтъква предъ европейския свѣтъ непоносимото турско управление въ Македония, като се иска по-скорошното негово премахване. Съ тия митинги се е целило сжщо даването куражъ на македонското население, — да бжде бодро и да пази своята народностъ. Често пжти въ най-остри форми — макаръ и въ безсиленъ гнѣвъ — се е казвало на Турция всичко, което е трѣбвало и Европа да знае. Безъ да проследяваме подробно живота на Македония и да изследваме какво се е добивало практически съ тия шумни прояви на съчувствие, ние трѣбва да отбележимъ, че почти всѣкога тия протестни постѣпки сж създавали голѣми неприятности на нашитѣ правителства. Нѣкои отъ нашитѣ управления даже не сж допусщали митингитѣ срещу турската властъ редъ години.

Първото голѣмо събрание въ полза на Македония става на 23 декемврий 1884 година отъ живушитѣ въ София македонски българи. Въ резолюцията се казва, че 2,000 българи македонци, се събрали да обсжждатъ лошото положение на Македония, звѣрствата въ която — поради съзнателното бездействие на властитѣ — сж взели ужасенъ размѣръ и застрашаватъ пълното унищожение на българитѣ въ Турция; религиознитѣ служители на българското население се преследватъ по най-безчовѣченъ начинъ. Поради това събравшитѣ се молятъ великитѣ сили за безотлагателно туряне въ действие чл. 23 и 62 отъ берлинския договоръ, като единствено мирно и законно срѣдство за облекчение сждбата на поробенитѣ въ Македония.

Резолюцията е написана съ единъ тонъ въздържанъ, както къмъ великитѣ сили, така и къмъ нашитѣ съседи. Тя се дължи не само на желанието да се подчертае едно внимание къмъ Европа — понеже Турция искаше да внуши на Македония да не очаква нищо отъ великитѣ държави — но тя бѣше резултатъ и на разговоритѣ върху Македония между нѣкои велики държави, на които срещи македонскитѣ дейци преувеличиха значението. Въ тази резолюция се говори само за законни срѣдства, за борба и надеждитѣ на македонцитѣ се слагатъ изцѣло на загрижеността на Европа. Крайнитѣ и заплашителни изрази не сж употрѣбени даже срещу Турция.

Половинъ година следъ този позивъ къмъ европейскитѣ държави, които нѣма никакви резултати и накара печата да осжди незаинтересоваността на Европа отъ положението въ Македония — последваха възстания въ нѣкои мѣста въ Македония, които, като не бѣха предшествувани отъ една организирана дейностъ—скоро заглѣхватъ¹⁾.

¹⁾ „Македония се разшава. Робътъ вече воюва за свободата и лѣе кръвъ, за да облекчи живота на своитѣ братя“. (Вестникъ „Македония“ отъ 15 юни 1885 год. бр. 24).